

شناسایی و اولویت‌بندی انگیزه‌های شرکت در فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر زاهدان

محسن غفرانی^{۱*}، احمد محمودی^۲، محمد حسین قربانی^۳، سهیلا مزدهی^۴

^۱ استادیار مدیریت ورزشی دانشگاه سیستان و بلوچستان، ایران

^۲ دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، ایران

^۳ دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، ایران

^۴ کارشناس ارشد مدیریت ورزشی، واحد علوم و تحقیقات کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، ایران

چکیده

هدف از اجرای این تحقیق، شناسایی و اولویت‌بندی انگیزه‌های شرکت در فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر زاهدان بود. روش این تحقیق پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری عبارتند از دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر زاهدان که در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ مشغول به تحصیل بودند (N= ۶۶۸۲). حجم نمونه براساس جدول مورگان تعیین شد که برابر با ۳۶۴ نفر است و روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای بود. ابزار مورد استفاده پرسشنامه‌ی محقق ساخته‌ای است که برگرفته از پرسشنامه انگیزه‌های ورزش (EMI-2) مارکلند و ایگلدیو ۱۹۹۷ می‌باشد. پرسشنامه مذکور دارای ۲۷ سؤال با درجه‌بندی طیف لیکرت (پنج ارزشی) است و در کل شامل سه مؤلفه کلی (عوامل مربوط به ظاهر، عوامل مربوط به تندرستی/برازندگی و عوامل مربوط به التزام اجتماعی) است. روایی پرسشنامه مورد استفاده پس از بومی‌سازی و تغییرات لازم، مورد تأیید پنج نفر از اساتید مدیریت ورزشی قرار گرفت، سپس پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ محاسبه و تأیید شده‌است ($\alpha = 0/91$). از آزمون‌های تی تک نمونه‌ای و آنالیز واریانس مکرر و آزمون تعقیبی بونفرونی جهت آزمون فرضیه‌ها استفاده شد، تمامی تجزیه و تحلیل‌های آماری با استفاده از نرم افزار آماری SPSS21 صورت گرفت. نتایج آنالیز واریانس مکرر نشان می‌دهد که بین انگیزه‌های سه گانه جهت شرکت در فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر زاهدان تفاوت معنی‌داری وجود دارد. نتایج نشان داد انگیزه‌های شرکت دانش‌آموزان در فعالیت ورزشی شامل: ظاهری، تندرستی و التزام اجتماعی است که در این بین مهم‌ترین انگیزه التزام اجتماعی شناخته شد. انگیزه‌های التزام اجتماعی با میانگین ۳/۶۳ اولویت اول و انگیزه‌های تندرستی با میانگین ۳/۵۶ اولویت دوم را بدست آوردند. همچنین در انتها انگیزه‌های ظاهری با میانگین ۳/۵۲ اولویت آخر یا سوم را کسب کرد.

واژه‌های کلیدی: انگیزه، دانش‌آموز، دختر، فعالیت بدنی، مشارکت

۱-مقدمه

با توجه به زندگی ماشینی در قرن ۲۱، ارتباط بین ورزش یا فعالیت بدنی منظم و سلامتی هیچ‌گاه به اندازه‌ی امروز روشن نبوده است. در چند دهه‌ی اخیر، شواهدی نشان می‌دهد که فعالیت ورزشی نه تنها مانع از بیماری‌ها می‌شود، بلکه بر فرایندهای بسیاری از بیماری‌ها اثر معکوس دارد (مزند و همکاران، ۱۳۹۱). یکی از مراحل ابتدایی برای برنامه‌ریزی جهت افزایش سطح تندرستی افسار مختلف جوامع، شناخت درست انگیزه‌های آن‌ها برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی است (وییس و آموروس^۱، ۲۰۰۸). مطالعه انگیزش و رفتار، جستجویی است برای پاسخ‌هایی به پرسش‌های گیج‌کننده درباره طبیعت انسانی و انگیزه‌ها "چرا" های رفتارند. آن‌ها باعث بروز فعالیت‌اند و پشتیبان آنها، ضمناً جهت کلی رفتار فرد را تعیین می‌کنند (هرسی و بلانچارد، ۱۳۷۸).

راولند و فریدسون^۲ معتقدند برای ایجاد شرایط لازم برای مشارکت مناسب و مداوم در فعالیت‌های ورزشی، ورزش باید به صورت لذت بخشی در سنین پایین به افراد ارائه گردد تا آنها بتوانند در آینده دوباره به آن تمایل پیدا نمایند. ارائه ورزش بصورت لذت بخش به افراد سبب می‌گردد که مشارکت در فعالیت‌های ورزشی به صورت یک میل درونی درآمده و مشارکت افراد در آن بطور مداوم ادامه یابد و ایجاد شرایط لازم برای شکل‌گیری تجارب لذت‌بخش و خوش آیند در ورزش راهکاری مناسب برای افزایش سطح فعالیت‌های ورزشی در سنین پایین می‌باشد که به نوبه خود سبب تغییر نگرش افراد در خصوص ارزش تمرین و فعالیت-بدنی و از همه مهم‌تر، کسب نتایج بلند مدت و سودمندتری مانند سلامتی برای افراد از طریق مشارکت مداوم در فعالیت‌های ورزشی در طول زندگی‌شان می‌گردد (راولند و فریدسون، ۱۹۹۴). از طرفی نتایج تحقیقات زیادی نشان داده است که افسار مختلف جامعه انگیزه‌های متفاوتی جهت شرکت در فعالیت‌های ورزشی دارند (انجمن تفریحات ورزشی، ۲۰۰۴). ورزش یکی از راه‌هایی است که افراد می‌توانند به کمک آن بر فشارهای جسمی، روحی، روانی و اجتماعی ناشی از زندگی در دنیای متلاطم و پرتنش امروزی فائق آیند. تحقیقات نشان داده، اشخاصی که به طور منظم به ورزش می‌پردازند، کمتر از دیگران دچار ناراحتی-های قلبی و عروقی می‌شوند، فشارهای عصبی کمتری را تحمل می‌کنند و از اعتماد به نفس بیشتری برخوردارند، این افراد همچنین به زندگی خوشبین‌ترند و کمتر دچار افسردگی می‌شوند (تند نویس، ۱۳۷۵؛ نیک نژاد، ۱۳۷۵؛ هولزویبر^۳، ۲۰۰۲).

توصیف دلایلی که دانش آموزان برای شرکت در ورزش ابراز می‌نمایند تحت عنوان انگیزه‌های شرکت، نقطه شروع مناسبی برای درک انگیزش آن‌ها می‌باشد (بیدلی^۴، ۱۹۹۷). عدم تحرک جسمانی دختران و بانوان منجر به محروم شدن بخش بزرگ و مهم جامعه از سلامتی، بهداشت جسمانی و روانی و شادابی و کارایی لازم می‌شود که یقیناً لطمه‌های جبران ناپذیر برای کل جامعه به دنبال خواهد داشت (کوزه چیان، ۱۳۷۹). در تحقیقات متعدد ثابت شده است که پرداختن به ورزش و فعالیت‌های بدنی در دوران بزرگسالی بویژه دوران بارداری، آثار مثبتی روی وضع حمل مادران دارد، همچنین تمرینات ورزشی ضامن سلامتی خانم‌ها در دوران پس از بزرگسالی (دوران کهنسالی و یائسگی) است (اشرفی، ۱۳۶۴). این در حالی است که کاهش فعالیت بدنی به تدریج منجر به کاهش صرف انرژی و در نتیجه موجب افزایش بیماری‌ها و برخی مشکلات مرتبط با تندرستی و سلامتی می‌گردد. همچنین نتایج برخی از تحقیقات نشان داده است که کاهش فعالیت بدنی، همراه با افزایش سن و کلاس مدرسه در بین دختران شایع‌تر از پسران است (شعبانی، ۱۳۸۴). البته زنان در انگیزه کسب وضعیت ظاهری بهتر بر مردان برتری دارند، بنابراین نمی‌توان گفت که حضور بیشتر مردان در فعالیت‌های ورزشی فقط به دلیل انگیزه است، بلکه نوع انگیزه آنان نسبت به زنان متفاوت است (اسمیت^۵، ۲۰۰۲).

-
1. Weiss & Amorose
 2. Rowland & Freedson
 3. Holzweher
 4. Bidlle
 5. Smith

رامیز^۱ (۲۰۰۹) در تحقیق خود با عنوان «نگرش‌ها به تربیت بدنی و کلاس‌های اولویت‌دار از نظر دانش‌آموزان دوره راهنمایی و متوسطه ترکیه» دریافت، بین نگرش دانش‌آموزان راهنمایی و متوسطه و بین دختران و پسران تفاوت‌هایی وجود دارد و این تحقیق روشن ساخت که نگرش به تربیت بدنی و اولویت قائل شدن برای این درس تحت تأثیر سن و جنس تغییر می‌کند. باقرزاده بیان کرده است که چنانچه جامعه نتواند فرصت‌هایی برای حضور دختران در فعالیت‌های ورزشی فراهم سازد، در نهایت آنها انگیزه‌های لازم را از دست داده و از نظر جسمانی، افرادی ضعیف خواهند شد و به طور مسلم نمی‌توانند مادران قوی و سالم برای نسل آینده باشند (باقرزاده و همکاران، ۱۳۸۰).

گرچه دختران و زنان در بسیاری از جوامع به شدت در ورزش شرکت می‌کنند، اما به طور سنتی در مقایسه با پسران و مردان به میزان کمتری ورزش می‌کنند. نه فقط از نظر جنسیت تفاوت در فرصت‌های مشارکت وجود دارد بلکه تفاوت جنسیتی در علاقه ورزشی هم وجود دارد (دینر^۲ و همکاران، ۲۰۱۵) در زنان تلاش برای کنترل وزن نقش مهمی در شرکت در فعالیت‌های بدنی دارد و به عنوان یک انگیزه درونی محسوب می‌شود. اهمیت دادن به مشخصه‌های انگیزشی مخصوصاً وقتی در مورد ترویج مشارکت فعالیت بدنی زنان در محله‌های محروم اجتماعی و اقتصادی صحبت می‌کنیم مهم است (سانتوس^۳ و همکاران، ۲۰۱۶). در پژوهشی در بررسی انگیزه هواداری دانشجویان نتایج نشان می‌دهند که با توجه به توزیع شرکت کنندگان در رابطه با جنسیت ۶۵.۶ درصد از آنها مردان و ۳۴.۴ درصد زنان هستند. علاوه بر این، ۶۳ درصد از آنها به ورزش‌های تیمی علاقه مند هستند و ۳۷ درصد آنها ورزش‌های فردی را ترجیح می‌دهند (بلی^۴ و همکاران، ۲۰۱۶).

در پژوهشی دیگر کوندریک و همکاران^۵ (۲۰۱۳) در تحقیق خود به مطالعه انگیزه مشارکت و فعالیت بدنی دانش‌آموزان در ورزش دانش‌آموزی پرداختند، نتایج نشان داد که انگیزه‌ها شامل شش عامل: فعالیت بدنی با دوستان، محبوبیت، تناسب اندام و سلامتی، موقعیت اجتماعی، رویدادهای ورزشی و کسب آرامش از طریق ورزش می‌باشند، همچنین جنسیت عامل موثری بر انگیزه‌های دانش‌آموزان جهت شرکت در فعالیت‌های بدنی است.

مک فادن^۶ و همکاران (۲۰۱۵) انگیزه دختران برای تعامل با نوجوانان در محیط‌های مختلف ورزشی را مورد مطالعه قرار دادند و یافته‌های آنها نشان داد که انگیزه‌ها شامل موارد تربیت بدنی، داشتن برنامه ورزشی به منظور حداکثر رساندن زمان صرف فعال بودن، استفاده از ورزش‌ها و بازی‌های متنوع جهت تنوع بخشی و هیجان انگیزتر کردن کلاس، علاقه به بهبود مهارت‌ها در گروه‌های کوچک و انتقال از گروه کوچک به گروه بزرگتر و بهبود بخشی فرصت‌های ورزشی برای دختران بودند. نهایتاً نتایج تحقیقات صورت گرفته نشان دادند که انگیزه‌های متفاوتی در افراد جهت انجام فعالیت بدنی وجود دارد، تنها ممکن است میزان اهمیت و اولویت آن در بین افراد کمی متفاوت باشد که این نیز تحت تأثیر عوامل مختلفی است از جمله سن، جنس، سطح تحصیلات، وضعیت اقتصادی است. باقری (۱۳۹۰) به مقایسه انگیزش دانش‌آموزان دختر دوره‌های راهنمایی و متوسطه برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی پرداخت. نتایج تحقیق نشان داد که سطح انگیزه‌های شهرت/مقام طلبی/معروفیت، گروه‌پذیری و افراد مهم در دانش‌آموزان دوره راهنمایی بالاتر از دوره متوسطه قرار دارد، در حالی که سطح انگیزه درونی، تخلیه انرژی و هیجان‌خواهی در دانش‌آموزان دوره متوسطه بالاتر از دوره راهنمایی می‌باشد. آزمون و همکارانش (۱۳۸۹) در پژوهشی با هدف مقایسه ادراک دانش‌آموزان دختر و پسر ایرانی از تربیت بدنی و ورزش مدرسه‌ای، ۱۲۷۵ دانش‌آموز را به عنوان آزمودنی انتخاب و به این نتیجه رسیده‌اند که دختران و پسران ایرانی از تربیت بدنی و ورزش مدرسه‌ای و ادراک شایستگی‌های خود درک یکسانی دارند و اکثر دانش‌آموزان دختر و پسر ایرانی در این باره که «تربیت بدنی و ورزش مدرسه‌ای به آنها کمک می‌کند تا بدنی آماده و سالم داشته باشند» هم عقیده بودند.

¹. Ramis

². Deaner et all.

³. Santos et all.

⁴. Belli et all.

⁵. kondric et all.

⁶...McFadden et all.

با توجه به اهمیت و نقش فعالیت‌بدنی در سلامت و بهداشت و با توجه به نتایج تحقیقات متعدد مبنی بر آثار مفید و مثبت ورزش و فعالیت‌های بدنی بر کلیه اقسام جامعه، تحقیق و بررسی در زمینه انگیزه‌های شرکت دانش‌آموزان دختر متوسطه شهر زاهدان در فعالیت‌های ورزشی ضرورتش بیش از پیش محرز است. حال با توجه به اهمیت سلامتی و تندرستی قشر عظیم دانش‌آموز دختر کشور که مادران فردای کشور و معضلات مذکور گفته شده در مورد آنها بایستی به دنبال چاره‌ای بود تا فعالیت ورزشی دختران را افزایش داد، لذا نیاز به تحقیقاتی است که بستر را با شناسایی انگیزه‌های شرکت‌اقتشار جامعه بویژه دانش‌آموزان دختر در فعالیت ورزشی برای دیگر محققان آماده سازند. با وجود این، ضروری به نظر می‌رسد که اهداف و انگیزه‌های گروه‌های مختلف اجتماعی با توجه به شرایط فرهنگی و اقتصادی مناطق مختلف کشور بررسی شود که یکی از این گروه‌ها می‌تواند قشر دانش‌آموزان دختر مدارس متوسطه شهر زاهدان باشد که از لحاظ جغرافیایی، فرهنگی، اقتصادی دارای شرایط خاصی هستند.

۲- روش تحقیق

روش تحقیق حاضر، پیمایشی بود که به لحاظ هدف از نوع تحقیقات کاربردی و از نظر روش جمع‌آوری اطلاعات میدانی بود. جامعه آماری این پژوهش عبارت است از کلیه دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر زاهدان که در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳، در مدارس دولتی این شهر مشغول به تحصیل بودند که تعداد آنها برابر است با ۶۶۸۲ نفر. حجم نمونه بر اساس جدول مورگان که برابر با ۳۶۴ نفر تعیین شد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش، بصورت نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای بود، برای نمونه -گیری، ابتدا تعداد ده مدرسه (فاطمیه، قدسیه، پروین، فضیلت، ام البنین، فرزنانگان، حجاب، نمونه دولتی پژوهش، صادقیه و حضرت معصومه) از مدارس دخترانه دولتی مقطع متوسطه شهر زاهدان، بصورت تصادفی انتخاب شدند، در مرحله بعد، از هر مدرسه، در هر پایه یک کلاس انتخاب شد، سپس محقق به آن کلاس رفته و تعدادی از دانش‌آموزان آن کلاس را انتخاب کرد، لازم به ذکر است که از آنجا که تعداد دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر زاهدان در پایه‌های مختلف متفاوت بود، از اینرو متناسب با این نسبت، در هر کلاس از پایه اول ۱۳ الی ۱۴ نفر، پایه دوم ۱۱ الی ۱۲ نفر و پایه سوم ۱۰ تا ۱۱ نفر بصورت تصادفی انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده در این تحقیق پرسشنامه‌ی محقق ساخته‌ای است که برگرفته از پرسشنامه انگیزه‌های ورزش (EMI-2) مارکلند و اینگلدیو^۱ ۱۹۹۷ می‌باشد که با نظر متخصصان گرایش مدیریت علوم ورزشی تغییراتی که عمدتاً با حذف برخی سؤالات همراه بود در آن صورت گرفته است. پرسشنامه مذکور دارای ۲۷ سؤال با درجه بندی لیکرت (پنج ارزشی) است و در کل شامل سه مؤلفه کلی (عوامل مربوط به ظاهر، عوامل مربوط به تندرستی/برازندگی و عوامل مربوط به التزام اجتماعی) است. روایی پرسشنامه مورد استفاده پس از لحاظ کردن تغییرات مورد تأیید پنج نفر از خبرگان مدیریت ورزشی قرار گرفت. پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ محاسبه و تأیید شد ($\alpha = 0/91$).

از آمار توصیفی جهت بدست آوردن میانگین، انحراف استاندارد، فراوانی و درصدها استفاده شد و به منظور بررسی پایایی، از آزمون آلفای کرونباخ و جهت آزمون فرضیه‌ها، با توجه به کمی‌سازی داده‌ها (محاسبه میانگین هر عامل) و طبیعی بودن توزیع داده‌ها (بنابر قضیه حد مرکزی هر چه حجم نمونه افزایش پیدا کند، داده‌ها توزیع نرمال‌تری پیدا می‌کنند، میسائیل^۲ و همکاران (۲۰۰۸) عنوان کردند که طبیعی بودن توزیع داده‌ها، برای نمونه‌های بیش از ۵۰ تا محرز است)، از آزمون‌های پارامتریک تی‌تک نمونه‌ای^۳ و آنالیز واریانس مکرر^۴ و آزمون تعقیبی بونفرونی^۵ استفاده شد، تمامی تجزیه و تحلیل‌های آماری با استفاده از نرم افزار آماری SPSS21 صورت گرفت.

¹ Markland & Ingledew

² Michael

³ One – sample t test

⁴ Repeated mesures

⁵ Bonferroni post hoc

۳- یافته‌های تحقیق

جدول ۱. وضعیت سنی، وضعیت پایه تحصیلی و سابقه انجام فعالیت ورزشی گروه مورد مطالعه را نمایش می‌دهد.

جدول ۱: اطلاعات جمعیت شناختی

متغیر	سن			پایه تحصیلی				سابقه فعالیت ورزشی				
	۱۵ و ۱۶ سال	۱۷ و ۱۸ سال	۱۹ سال به بالا	اول	دوم	سوم	مجموع	بدون سابقه	۱-۳ سال	۴-۵ سال	بیش از ۵ سال	مجموع
فراوانی	۲۲۹	۱۳۳	۲	۱۳۹	۱۱۹	۱۰۶	۳۶۴	۱۴۱	۱۳۰	۴۰	۵۳	۳۶۴
درصد	۶۲/۹	۳۶/۵	۰/۶	۳۸/۲	۳۲/۷	۲۹/۱	۱۰۰	۳۸/۷	۳۵/۷	۱۱	۱۴/۶	۱۰۰

همان طور که از جدول بالا مشخص است بیشترین فراوانی را دانش آموزان دختر سنین ۱۵ و ۱۶ سال با ۶۲/۹ درصد به خود اختصاص داده‌اند، در این بین کمترین فراوانی نیز مربوط به افراد ۱۹ سال به بالا می‌باشد که ۰/۶ درصد را شامل می‌شوند. همچنین نزدیک به نسبت موجود در جامعه، ۳۸/۲ درصد از دانش‌آموزان در پایه اول متوسطه، ۳۲/۷ درصد در پایه دوم متوسطه و ۲۹/۱ درصد نیز در پایه سوم متوسطه مشغول به تحصیل می‌باشند و ۳۸/۷ درصد از نمونه مورد بررسی بدون سابقه فعالیت ورزشی می‌باشند و در بین افراد دارای سابقه فعالیت ورزشی، گروه ۱-۳ سال با ۳۵/۷ درصد بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده است و در رتبه بعد افراد با سابقه بیش از پنج سال با ۱۴/۶ درصد قرار دارند. با توجه به حجم بالای نمونه که بیش از ۵۰ نفر می‌باشد که طبق قضیه حد مرکزی توزیع داده‌ها طبیعی هست (میشایل و همکاران، ۲۰۰۸)، لذا از آزمون‌های آماری پارامتریک (تی تک نمونه و آنالیز واریانس مکرر) برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد.

جدول ۲: نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای

عدد شاخص آزمون = ۳								
شاخص‌ها	میانگین	انحراف استاندارد	اختلاف میانگین	T	df	سطح معنی داری	حد پایین	حد بالا
انگیزه مربوط به ظاهر بدن	۳/۵۲	۰/۴۸	۰/۵۲	۲۰/۳۹۹	۳۶۳	۰/۰۰۱	۰/۴۷	۰/۵۷
انگیزه مربوط به تندرستی	۳/۵۶	۰/۳۳	۰/۵۶	۳۲/۲۳۳	۳۶۳	۰/۰۰۱	۰/۵۳	۰/۶۰
انگیزه مربوط به التزام اجتماعی	۳/۶۳	۰/۲۶	۰/۶۳	۴۶/۱۴۶	۳۶۳	۰/۰۰۱	۰/۶۰	۰/۶۶

براساس جدول ۲. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای بیان می‌کند که بین میزان انگیزه مربوط به ظاهر بدن، تندرستی و التزام اجتماعی جهت شرکت در فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر زاهدان با نمره ملاک اختلاف معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/05$) یا به عبارتی انگیزه مربوط به ظاهر بدن، تندرستی و التزام اجتماعی در گرایش دانش‌آموزان به فعالیت-بدنی مؤثر است.

به منظور بررسی اختلاف بین انگیزه‌های سه‌گانه جهت شرکت در فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر زاهدان از آزمون تحلیل واریانس با اندازه‌گیری مکرر استفاده شد (جدول ۳).

جدول ۳: نتایج آزمون Mauchly's W

Sig	Df	Approx, Chi- square	Mauchly's W	اثرات درون حیطه‌ها
0/001	۲	۱۳۴/۵۷	0/۶۹	انگیزه‌های مشارکت در فعالیت بدنی

همان‌گونه که اطلاعات حاصل از جدول ۳. نشان می‌دهد، فرض برابری واریانس‌ها رعایت نشده است، بنابراین سطح معناداری در خروجی آزمون Repeated Mesurse Anova خط Greenhouse- Geisser گزارش می‌شود.

جدول ۴: نتایج آزمون تحلیل واریانس با اندازه‌گیری مکرر

سطح معناداری	F	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	عوامل
0/001	۱۰/۷۲	۱/۶۱	۱/۵۲	۲/۴۵	عوامل
		0/۱۵	۵۵۳/۹۹	۸۳/۱۹۶	خطاها

نتایج جدول ($F=10/72$ و $P=0/001$) نشان می‌دهد که بین انگیزه‌های سه‌گانه جهت شرکت در فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر زاهدان تفاوت معنی‌داری وجود دارد. با توجه به مشخص شدن وجود تفاوت معنادار در بین عوامل مورد بررسی از آزمون تعقیبی بونفرونی برای مشخص شدن محل اختلاف‌ها استفاده شد (جدول ۵).

جدول ۵: نتایج آزمون تعقیبی بونفرونی در مورد مشخص کردن محل اختلاف‌ها

Sig	اختلاف میانگین	انگیزه‌های مشارکت در فعالیت بدنی	انگیزه‌های مشارکت در فعالیت بدنی
0/۴۰	-0/0۴	تندرستی	ظاهری
0/001**	-0/۱۱	التزام اجتماعی	تندرستی
0/01*	-0/0۷	التزام اجتماعی	

همان‌طور که جدول ۵. نشان می‌دهد بین عامل التزام اجتماعی با درگیر عوامل اختلاف معنی‌دار وجود دارد ($P < 0/05$). پس از مشخص شدن وجود اختلاف معنادار در بین عوامل مورد بررسی به منظور رتبه‌بندی این عوامل از میانگین عوامل استفاده شد. جدول ۶. نتایج این رتبه‌بندی را نشان می‌دهد.

جدول ۶: نتایج مربوط به رتبه‌بندی عوامل مورد بررسی

رتبه	انحراف استاندارد	میانگین	عوامل
۳	۰/۴۸	۳/۵۲	ظاهری
۲	۰/۳۳	۳/۵۶	تندرستی
۱	۰/۲۶	۳/۶۳	التزام اجتماعی

همان طور که جدول بالا نشان می‌دهد، انگیزه‌های التزام اجتماعی با میانگین ۳/۶۳ اولویت اول و انگیزه‌های تندرستی با میانگین ۳/۵۶ اولویت دوم را بدست آوردند. همچنین در انتها انگیزه‌های ظاهری با میانگین ۳/۵۲ اولویت آخر یا سوم را کسب کرد.

۴- بحث و نتیجه‌گیری

شناخت هدف‌ها و انگیزه‌های مشارکت در ورزش می‌تواند گام اولی باشد که مسئولین امر ورزش بایستی برای برنامه‌ریزی جهت توسعه سلامتی اقشار مختلف جامعه به آن توجه کنند. با توجه به اینکه تا انگیزه‌ای نباشد، فرد جهت انجام فعالیت‌بدنی گرایش پیدا نمی‌کند، پس تلاش در جهت توسعه ورزش بدون توجه به انگیزه افراد مسلماً بی‌ثمر خواهد بود، انگیزه‌های مذکور برای هر قشری از افراد متفاوت است، بعنوان انگیزه‌های یک فرد سالمند با یک جوان بدون شک متفاوت است و هر یک با انگیزه‌ی متفاوتی قدم در راه انجام فعالیت‌بدنی می‌گذارند. در حقیقت امروزه، انگیزه مردم دنیا از شرکت در فعالیت ورزشی، رسیدن به درجات بالا و دستیابی به شعار المپیک (سریع‌تر، بالاتر و قوی‌تر) نیست، بلکه کسب سلامت، تندرستی، نشاط، روابط اجتماعی و دوری از بیماری‌ها از علل مهم شرکت در ورزش است (رحمانی، ۱۳۷۳؛ سازمان تربیت‌بدنی جمهوری اسلامی، ۱۳۸۲؛ مظفری و قره، ۱۳۸۴). هدف از اجرای این تحقیق، شناسایی و اولویت‌بندی انگیزه شرکت در فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر زاهدان بود.

نتایج نشان داد بین میزان انگیزه مربوط به ظاهر بدن، جهت شرکت در فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر زاهدان با نمره ملاک اختلاف معنی‌داری وجود دارد؛ بنابراین بین میزان انگیزه مربوط به ظاهر بدن، جهت شرکت در فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر زاهدان با نمره ملاک اختلاف معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/05$) یا به عبارتی انگیزه مربوط به ظاهر بدن در گرایش دانش‌آموزان به فعالیت‌بدنی مؤثر است. انگیزه‌های ظاهر بدن مورد مطالعه در تحقیق حاضر با سوالاتی در خصوص کنترل وزن و حفظ ظاهر، کسب قدرت و بهبود چابکی مورد ارزیابی قرار گرفت. این یافته با نتایج تحقیقات احمدی (۱۳۹۳)، کوندریک^۱ و همکاران (۲۰۱۳)، همسو است، چرا که آنها نیز ابراز می‌دارند که عواملی چون تناسب اندام و بهبود ظاهر بخشی از انگیزه‌هایی است که افراد جهت انجام فعالیت‌بدنی دارند. نتایج مذکور همچنین با یافته‌های استونتر و ویس^۲ (۲۰۱۰) ناهمسو است، چرا که آنها اظهار داشتند انگیزه‌های ظاهری همچون تناسب‌اندام، در مشارکت کودکان و نوجوانان در بازی معنای چندانی ندارد، بخصوص برای کودکان، دلیل احتمالی این ناهمخوانی را بایستی در تفاوت‌های موجود در نمونه مورد مطالعه دو تحقیق جستجو کرد. مسلماً با توجه به اینکه برخی از فواید ورزش کردن شامل تناسب اندام، بهبود آمادگی جسمانی و ... هست، منطقی است که دختران دانش‌آموز متوسطه با توجه به شرایطی از جمله دوره جوانی و نوجوانی گرایش دارند، از راه‌های مختلف و قابل دسترس به این مهم دست یابند. تناسب‌اندام برای دختران انگیزه بسیار مهمی است که آنان را در این راه قاطع‌تر می‌کند، بگونه‌ای که شاهد استقبال بسیار بالای خانم‌ها و دختران هستیم از راه‌های کنترل وزن و تناسب اندام، راه‌هایی از قبیل قرص‌های لاغری و اشتهاآور، ورزش‌های هوازی و غیره، بگونه‌ای که هر چند روز

¹ Kondric et all.

² Stuntz & Weiss

شاهد تبلیغ وسیله یا روش جدیدی هستیم که تبلیغات حاکی از آن هستند که تناسب اندام را برای فرد به ارمغان می‌آورند. در مقابل این تبلیغات استقبالی رو شاهدیم که دلیل بر اهمیت بسیار بالای تناسب اندام و زیبایی ظاهری برای افراد و بخصوص قشر بانوان و دختران جامعه است، این زیبایی و ظاهری به قدری برای برخی مهم است که حاضر شده‌اند بدن خود را به تیغ جراحی بسپارند، لذا کاملاً مشخص است که با توجه به ذات زیبا دوست انسان، تناسب اندام و زیبایی و چابکی و ... چقدر می‌توانند در گرایش یک فرد به انجام رژیم‌های سخت کارساز باشد، حال در صورتی که ورزش با سختی بسیار کمتری این را برای افراد مهیا می‌کند.

نتایج دیگر تحقیق نشان داد بین میزان انگیزه مربوط به تندرستی، جهت شرکت در فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر زاهدان با نمره ملاک اختلاف معنی‌داری وجود دارد؛ بنابراین بین میزان انگیزه مربوط به تندرستی، جهت شرکت در فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر زاهدان با نمره ملاک اختلاف معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/05$)، به عبارتی انگیزه مربوط به تندرستی در گرایش دانش‌آموزان به فعالیت بدنی مؤثر است، تحقیق حاضر این انگیزه‌ها را با سوالاتی در خصوص اجبار پزشک به انجام فعالیت بدنی، تمایل به سلامت جسمانی و مدیریت استرس مورد مطالعه خود قرار داد. لازم به ذکر است که این یافته با نتایج رضوانی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۸)، لی‌یو^۱ و همکاران (۲۰۱۱) همسو است، محققین مذکور اعتقاد دارند که تندرستی و سلامتی و کاهش فشارهای روانی از جمله انگیزه‌های اقشار مختلف جامعه هستند که به این دلایل به فعالیت بدنی می‌پردازند. با توجه به تبلیغاتی که در خصوص ورزش کردن در کشور صورت می‌گیرد و تأکید بسیار زیادی که رسانه‌ها بر جنبه سلامتی ورزش کردن دارند، بدون شک افراد جامعه نگرش مثبتی از ورزش دارند و مهم‌ترین فایده آن را در مجموع، بهبود سلامتی می‌دانند.

همچنین نتایج نشان داد بین میزان انگیزه مربوط به التزام اجتماعی، جهت شرکت در فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر زاهدان با نمره ملاک اختلاف معنی‌داری وجود دارد؛ بنابراین بین میزان انگیزه مربوط به التزام اجتماعی، جهت شرکت در فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر زاهدان با نمره ملاک اختلاف معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/05$)، به عبارتی انگیزه مربوط به التزام اجتماعی در گرایش دانش‌آموزان به فعالیت بدنی مؤثر است، بایستی توجه داشت که انسان موجودی اجتماعی است و برای او اطرافیان و نگاه آنها بسیار با اهمیت است. علاوه بر فاکتورهای اجتماعی برخی عوامل، چون تمایل به کسب و بهبود مهارت‌های شخصی نیز در این گروه از عوامل قرار گرفت. این یافته با نتایج تحقیقات لی‌یو و همکاران (۲۰۱۱)، احمدی (۱۳۹۳)، رضوانی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۸) همسو است. آن‌ها به عواملی چون علاقه به کسب مهارت، داشتن تعامل اجتماعی و ... اشاره دارند. انسان موجودی اجتماعی است و یکسری نیاز و مسئولیت اجتماعی نیز مسلماً دارد، این نیازها مورد توافق بسیاری از نظریه‌های انگیزشی هستند، نظریه‌هایی چون نظریه سلسله مراتب نیازهای مازلو، از جمله نظریه‌هایی است که به طور مفصل به این نیاز توجه کرده است، التزامات اجتماعی می‌تواند، نیاز به تعامل اجتماعی، نیاز به موفقیت، نیاز به رقابت، کسب مهارت برای کسب جایگاه در جامعه و ... باشد که فرد را متمایل می‌کند به سمت فعالیت‌های گروهی، برقراری روابط اجتماعی، یافتن دوست، تلاش به عضویت در گروه‌ها و غیره. در حال حاضر، با گسترش گروه‌های متنوع که به فرد فرصت عضویت می‌دهند، جامعه‌پذیری از دایره محدود و بسته پیرامون فرد به گستره وسیع‌تری از گروه‌های ورزشی و عضویت یا ارتباط با آنها، فرصت دستیابی به جامعه‌پذیری را فراهم می‌آورد. جامعه‌پذیری خاصی که فراتر از نزدیکان نسبی و سببی فرد است. تنوع عضویت فرد در گروه‌های داوطلب غیر خویشاوند، سبب مرور و تمرین گروهی ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی می‌شود و تقویت همبستگی و انسجام اجتماعی را فراهم می‌آورد.

نتایج دیگر تحقیق نشان دهنده این بود که بین انگیزه‌های سه‌گانه جهت شرکت در فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر زاهدان اختلاف معنی‌داری وجود دارد. بین انگیزه‌های سه‌گانه (ظاهری، تندرستی و التزام اجتماعی) جهت شرکت در فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر زاهدان تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/05$)، در ادامه نتایج آزمون تعقیبی بونفرونی نشان داد که بین عامل التزام اجتماعی با دیگر عوامل اختلاف معنی‌دار وجود دارد ($P < 0/05$).

¹ Liu et all.

پس از مشخص شدن وجود اختلاف معنادار در بین عوامل مورد بررسی به منظور رتبه‌بندی این عوامل از میانگین عوامل استفاده شد که براساس آن انگیزه‌های التزام اجتماعی با میانگین ۳/۶۳ اولویت اول و انگیزه‌های تندرستی با میانگین ۳/۵۶ اولویت دوم را بدست آوردند، همچنین در انتها انگیزه‌های ظاهری با میانگین ۳/۵۲ اولویت آخر یا سوم را کسب کرد. این یافته با نتایج تحقیقات هربرت و بارتالیمو^۱ (۲۰۰۵)، استونتز و ویس^۲ (۲۰۱۰) و بیلی^۳ و همکاران (۲۰۰۶) همسو بود، هربرت و بارتالیمو اظهار داشتند که انگیزه‌های درونی مثل لذت بردن مهم‌تر از سایر انگیزه‌ها است و بیلی و همکاران (۲۰۰۶) می‌نویسند که مهم‌ترین دلیل برای مشارکت در فعالیت بدنی، عضو شدن در گروه است. یافته مذکور همچنین با یافته‌های رضانی نژاد و همکاران (۱۳۸۸) ناهمسو است، آن‌ها عوامل دیگری چون سلامتی و وضعیت ظاهری را بعنوان مهم‌ترین عامل ذکر می‌کنند، دلیل احتمالی این ناهمخوانی را بایستی بعلت تفاوت در نمونه‌های مورد بررسی و ابزارهای مورد استفاده در تحقیقات جستجو کرد، چرا که نمونه‌های تحقیقات مذکور همگی دانشجویان بوده‌اند که با دانش آموزان متفاوت هستند، بدون شک یکی از فواید بسیار مهمی که فعالیت بدنی داشته است، بحث فواید اجتماعی آن است، چرا که به دختران دانش آموز این اجازه را می‌دهد تا خود را به عضویت گروه‌های ورزشی در آورند، اهمیت این عضویت با توجه به شرایط سنی دختران دانش آموز متوسطه بسیار مهم است، چنانچه خودشان نیز به این اذعان دارند. این یافته به این نکته اشاره دارد که افراد مختلف انگیزه‌های متفاوتی دارند، بگونه، ای که دانش آموزان دختر متوسطه دوم شهر زاهدان مهم‌ترین انگیزشان التزام اجتماعی باشد، در صورتی که دانشجویان دختر شهر زاهدان و یا دانش، آموزان شهرهای دیگر انگیزه‌ی دیگری اولویت اول را تشکیل دهد. از این رو است که برای برنامه ریزی فعالیتهای ورزشی برای هر قشری ابتدا بایستی به انگیزه‌های آنها آگاهی داشت.

منابع

۱. احمدی، احمد. (۱۳۹۳). بررسی رابطه سبک‌های رهبری دبیران تربیت بدنی و انگیزه‌های ورزشی دانش آموزان ورزشکار شهرستان فریمان. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه امام رضا علیه السلام، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی. صص: ۹۰.
۲. اشرفی، منصور. (۱۳۶۴). ارزشی طبی ورزشی. انتشارات اداره کل تربیت بدنی تهران. صص: ۵۱.
۳. آزمون، جواد؛ مظفری، امیراحمد؛ هادوی، سیده فریده. (۱۳۸۹). مقایسه ادراک دانش‌آموزان دختر و پسر ایرانی از تربیت بدنی و ورزش مدرسه‌ای. فصلنامه المپیک، سال هجدهم، شماره ۳ (پیاپی ۵۱): ۹۵-۱۰۸.
۴. باقر زاده، فضل‌الله؛ حمایت طلب، رسول؛ متقی پور، مهدی. (۱۳۸۰). بررسی علل عدم شرکت دانش آموزان دختر مقطع متوسطه در فعالیتهای ورزشی فوق برنامه. حرکت، شماره ۳۱: ۱۱-۲۳.
۵. باقری، سارا. (۱۳۸۵). رابطه بین هدف گرایی و توانایی ادراک شده با انگیزش شرکت در فعالیت بدنی و ورزش دختران مدارس راهنمایی شهر قدس. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه پیام نور تهران. صص: ۹۸.
۶. تندنویس، فریدون. (۱۳۷۵). نحوه گذران اوقات فراغت دانشجویان دانشگاه‌های کشور با تاکید بر فعالیتهای ورزشی. رساله دکتری، دانشگاه تهران.
۷. رحمانی، بیژن. (۱۳۷۳). جغرافیای ورزش. انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران. صص: ۸۷.
۸. رضانی نژاد، رحیم؛ محبی، حمید؛ دمیرچی، ارسلان. (۱۳۸۸). مقایسه دیدگاه‌ها و انگیزه‌های دانشجویان ورزشکار ایرانی و غیر ایرانی درباره فعالیتهای بدنی و ورزشی. مدیریت ورزشی، شماره ۳: ۱۸۲-۱۶۷.
۹. سازمان تربیت بدنی جمهوری اسلامی. (۱۳۸۲). مطالعات تفصیلی توسعه فرهنگ ورزش. صص: ۴.

¹ Herbert & Bartholomew

² Stuntz & Weiss

³ Bailey et all.

۱۰. شعبان، لقمان. (۱۳۸۴). توصیف موانع مشارکت دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهرستان اشنویه در فعالیتهای ورزشی اوقات فراغت. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه شهید بهشتی.
۱۱. کوزه چیان، هاشم. (۱۳۷۹). اهمیت و ضرورت فعالیتهای ورزشی برای دختران جوان. زیور ورزش. ماهنامه اداره کل تربیت بدنی دختران، شماره ۳: ۳۳-۳۱.
۱۲. مرندی، سید محمد؛ کلیشادی، رؤیا؛ واژگن میناسیان؛ قاسمی، غلامعلی؛ مؤمنی بروجنی، مرجان؛ امیدی، راضیه. (۱۳۹۱). پیشگیری از رفتار مخاطره آمیز در نوجوانان و جوانان: کم تحرکی ویژه مربیان. به سفارش ستاد بسیج سلامت دانش‌آموز، اصفهان، پارس ایلیا. صص: ۳۶-۳۲.
۱۳. مظفری، سید امیراحمد؛ قره، محمدعلی. (۱۳۸۴). وضعیت ورزش همگانی ایران و مقایسه آن با چند کشور منتخب جهان. نشریه علوم حرکتی و ورزش، جلد اول، شماره ۶: ۱۷۱-۱۵۱.
۱۴. نیک نژاد، فاطمه. (۱۳۷۵). نظر خواهی از زنان در مورد ورزش بانوان. معاونت ورزشی و تربیت بدنی بانوان سازمان تربیت بدنی. صص: ۱۸.
۱۵. هرسی بلانچارد. (۱۳۷۸). مدیریت رفتار سازمانی. ترجمه کبیری ق. موسسه انتشارات جهاد دانشگاهی، تهران، چاپ ششم. صص: ۴۹.

16. Bailey, R., Dismore H., Lzaki, T. (2006). Japanese and english school students views of physical education: a comparative study. *Int Journal of Sport and Health Science*, 4: 74-85.
17. Belli, A., Gürbüz, A., Biricik, Y. (2016). An Analysis of Motivation of Students at Sports Science Faculty as Football Sports Fans. *Universal Journal of Management* 4(7): 397-404, 2016.
18. Deaner, R., Balish, S M., Lombardo, M. (2015). Sex Differences in Sports Interest and Motivation: An Evolutionary Perspective, *Evolutionary Behavioral Sciences*, 10(2), 73-97.
19. Herbert E. Bartholomew J. (2005). College students' motivation for physical activity: differentiating men's and women's motives for sport participation and exercise. *Journal of American College Health*. 54(2): 87-94.
20. Holzweher F. (2002). Sport for all a social change and fitness development. *Institute of Sport Science*. Vienna University, Austria.
21. Kilpatrick KM. Herbert E. Bartholomew J. (2005). College students' motivation for physical activity L: differentiating men's and women's motives for sport participation and exercise. *J Am Coll Health*. 54(2): 87-94.
22. Kondric M. Sindik J. Furjan-Mandic G. Schiefler B. (2013). Participation motivation and student's physical activity among sport students in three countries. *J Sport Sci Med*. 12(1): 10-18.
23. Liu, W., Wei, B., Li, Y. (2011). Perceived competence, motivation, and physical activity participation among college students. *The Preliminary Program for 2011 AAHPERD National Convention and Exposition*. Pp: 13.
24. McFadden, K., Davies, H., Scarapicchia, T., Sabiston, C. (2015). Adolescent girls' motivation to engage in various physical activity environments. *Research UPDATE*. 22(2): 1-3.
25. Michael, J C., David, M., Stephen J W. (2008). *Medical statistics: a textbook for the health sciences*, 4th ed. P: 84.
26. National Intramural – Recreational Sport Association. (2004). *The value of recreational sports in higher education*: 191-192.

27. Ramiz, A. (2009). Attitudes toward physical education and class preferences of Turkish secondary and high school students. *Elementary Education Online*. 8(1): 2-8.
28. Rowland TW., Freedson PS. (1994). Physical activity, fitness, and Health in children: close look pediatrics. 93: 669- 672.
29. Santos,I., Ball,K., Crawford, D., Teixeira,P D. (2016). Motivation and Barriers for Leisure Time Physical Activity in Socioeconomically Disadvantaged Women, <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0147735>.
30. Smith BA HP. A Eldredg DA. (2002). Sex differences in exercise motivation & body – image satisfaction among college students. *Journal of medicine Science and Sports Exercise*. 34 (7): 1087-1096.
31. Stuntz, M., Weiss, R., Cherly, p. (2010). Motivating children and adolescents to sustain a physically active lifestyle. *Journal of Lifestyle Medicine*. 4(5): 433-444.
32. Weiss, MR., Amorose, AJ. (2008). Motivational orientations and sport behavior. In T. Horn (Ed.). *Advances in sport psychology* (3rd ed). Champaign. IL: Human Kinetics: 115-156.

Identify and prioritize of incentives for high school female students of Zahedan city participation in sports activities

Mohsen Ghofrani¹, Ahmad Mahmoudi², Mohammad Hossein Ghorbani³, Soheila Mozhdehi⁴

1. Professor Assistance of Sport Management, University of Sistan & Baluchestan, Iran

2. PhD in Sport Management, Allameh Tabataba'i University, Iran

3. Ph.D. Student of Sport Management, Allameh Tabataba'i University, Iran

4. Master of Sport Management, Kerman Science and Research Branch, Islamic Azad University, Iran

Abstract

The purpose of this research was to identify and prioritize the motivation of the company in sports activities of high school girl students in Zahedan. The method of this research is survey. The statistical population consisted of high school female students of Zahedan who studied in the academic year of 1963-94 (N = 6682). The sample size was determined based on the Morgan table, which is 364 and a multi-stage cluster sampling method. The instrument used was a researcher-made questionnaire, which was taken from the Marland & Eglie 1997 Exercise Exercise Questionnaire (EMI-2). The questionnaire consists of 27 questions with a grading of the Likert scale (five values), and consists of three general components (appearance factors, health / fitness factors and factors related to social commitment). The validity of the questionnaire used after localization and necessary changes was confirmed by five sports management professors, then the reliability of the questionnaire was calculated and validated using Cronbach's alpha ($\alpha = 0.91$). One-sample t-test and repeated analysis of variance and Bonferroni's post hoc test were used to test the hypotheses. All statistical analyzes were performed using spss21 software. The results of repeated analysis of variance show that there is a significant difference between the three motivations for participation in sports activities of high school female students in Zahedan. The results showed that students' motivations in sports activities include: appearance, well-being and social commitment, among which the most important motive was social commitment. Social commitment motives with an average of 63.3 first priority and health motives with an average of 56.3 received the second priority. Finally, the apparent motivations with the average of 52.3 won the final or third priority.

Keywords: Motivation, student, girl, physical activity, participation
